

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра дошкільної освіти

**МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК
ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ С ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ**

МАГІСТЕРСЬКИЙ ПРОЄКТ
Спеціальність 012 "Дошкільна освіта"

ПІБ студента, шифт групи

Талпа Віоріка Василівна,

ДОм-1-24-1.4з

Науковий керівник:

Пономаренко Т.О.,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри дошкільної освіти

Допущено до захисту

Протокол №18 від 17.11.2025р.

Завідувач кафедри Олена ПОЛОВІНА

КИЇВ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО З ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ.....	
1.1. Сутність та взаємозв'язок основних понять дослідження	
1.2. Особливості вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку.....	
2. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО З ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ.....	
2.1. Критерії, показники, рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкілля.....	
3. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ З УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДАТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ.....	
3.1. Експериментально-педагогічна діяльність з удосконалення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкілля	
4. КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ БЛОК. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	
4.1. Перевірка ефективності методики з удосконалення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкілля.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку дошкільної освіти вимагає посиленого акценту на формуванні у дітей раннього віку етичного ставлення до навколишнього середовища. У період інтенсивного впливу людської діяльності на природу особливо важливо з раннього віку прищеплювати дітям елементарні навички етичної взаємодії з довкіллям. Екологічне виховання як складова цілісного розвитку дитини має формуватися не лише через пізнання природи, а й через етичне осмислення взаємин із нею.

У цьому контексті важливою є методична діяльність педагогів закладу дошкільної освіти (ЗДО), яка має бути спрямована на цілеспрямоване, систематичне формування у дітей раннього віку етичних навичок взаємодії з природним довкіллям.

Сучасні вітчизняні теоретико-методичні засади освіти дітей раннього віку ґрунтуються на положеннях концепції розвитку дітей раннього віку (Н. Гавриш, Т. Піроженко, О. Рейпольська. Ученими вивчаються особливості становлення психічних процесів у дітей раннього віку (Г. Смольникова); особливості виховання й розвитку дітей третього року життя (Л. Кузьмук); зміст, педагогічні умови особистісного розвитку дітей раннього віку (О. Кононко); особливості комплексного підходу до освіти дітей раннього віку (О. Бурковська). Окремі аспекти сучасної освіти малюків в різних типах закладів дошкільної освіти представлено в наукових дослідженнях І. Гречишкіної, І. Макаренко, В. Паніної, О. Саприкіної, Н. Шкляр.

Актуальність даної теми представлено у багаточисленних дослідженнях з формування екологічної культури особистості (Г. Беленька, О. Борейко, В. Вербицький, Н. Лисенко, В. Маршицька, З. Плохій, О. Половіна, Н. Пустовіт, Г. Тарасенко та ін.).

Різні аспекти науково-методичної роботи пригортали увагу багатьох учених та педагогів-практиків (О. Безсонова, В. Березюк, Л. Бондар, Т. Воронецька,

Н. Гавриш, А. Гузь, З. Дорошенко, О. Каплуновська, І. Кіндрат, І. Кондратець, Л. Мінда, І. Романюк, О. Рудік та ін.).

Однак аналіз практики ЗДО свідчить про недостатню ефективність наявних методичних підходів, що зумовлює потребу у вдосконаленні методичної діяльності педагогів у цьому напрямі.

Саме тому, актуальність дослідження зумовлена соціальним запитом на формування етичної екологічної культури з раннього віку, а також потребою в науково обґрунтованій та експериментально перевіреній методиці вдосконалення методичної діяльності в ЗДО.

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності методики вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретико-методичні засади методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

2. Виявити критерії, показники, схарактеризувати рівні розвитку готовності вихователів ЗДО до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

3. Визначити й обґрунтувати методику ефективного становлення готовності вихователів ЗДО до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

4. Експериментально дослідити ефективність вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Об'єкт дослідження - методична діяльність в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Предмет дослідження - методика вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкілля

Методи дослідження.

Методи дослідження: *теоретичні:* теоретичний аналіз публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів з педагогіки, психології; *емпіричні:* метод анкетування, бесіди, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи); *математичні:* кількісний аналіз отриманих результатів дослідження.

Вид проєкту: практико-орієнтований.

Практичне значення роботи. Отримані результати, висновки та рекомендації можуть бути використані в практиці вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Структура дослідження: проєкт складається з описової частини (вступ, інформаційний блок, методичний блок, технологічний блок, контрольно-оцінний блок), списку використаних джерел, методичного посібника.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО З ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

1.1. Сутність та взаємозв'язок основних понять дослідження

У сучасних умовах реформування дошкільної освіти особливої актуальності набуває питання формування у дітей раннього віку елементарних навичок етичної взаємодії з природним довкіллям. Саме в цей період закладаються основи особистості, формується ставлення до навколишнього світу, зокрема до природи як важливої складової буття людини. Це обумовлює необхідність удосконалення методичної діяльності в закладах дошкільної освіти (ЗДО), яка має відповідати сучасним науково-педагогічним підходам, враховувати вікові особливості дітей та сприяти формуванню екологічної та моральної свідомості [1].

Теоретичне підґрунтя дослідження базується на аналізі таких ключових понять, як методична діяльність, етична взаємодія, природне довкілля та діти раннього віку.

Методична діяльність у ЗДО розглядається як система заходів щодо організації, супроводу та вдосконалення освітнього процесу, зокрема через підвищення педагогічної майстерності, впровадження інноваційних методів та форм навчання, створення оптимального освітнього середовища [3]. Як зазначає Л. Вовк, методична робота має бути спрямована на «створення умов для професійного розвитку вихователів та забезпечення якості дошкільної освіти» [8].

Етична взаємодія з природою трактується як усвідомлене морально-відповідальне ставлення до живої та неживої природи, яке виявляється у дбайливих діях, емоційно-позитивному ставленні, емпатії, здатності до співпереживання [2]. На думку Т. Міщенко, формування таких уявлень можливе

лише за умови спеціально організованої педагогічної роботи, що передбачає ціннісне ставлення до природи як до рівноправного об'єкта взаємодії [28].

Природне довкілля у педагогічному контексті розглядається як середовище розвитку, яке не лише збагачує сенсорний досвід дитини, а й виконує важливу виховну функцію. Відповідно до думки Н. Лисенко, природа є «першим джерелом естетичних вражень, моральних переживань і джерелом пізнання» [23].

Діти раннього віку (від 1 до 3 років) – це категорія, що характеризується швидким психофізіологічним розвитком, активним засвоєнням соціальних норм, формуванням первинних моральних уявлень. За О. Кононко, саме в цей період дитина починає оволодівати емоційним саморегулюванням, первинною емпатією та соціально прийнятною поведінкою, що створює основу для формування етичних уявлень [20].

Взаємозв'язок між зазначеними поняттями полягає в тому, що ефективна методична діяльність ЗДО є ключовим чинником формування у дітей раннього віку елементарних навичок етичної взаємодії з природним середовищем. Такий підхід підтримує також І. Грищенко, яка наголошує, що екологічне виховання дошкільників повинно починатися з раннього віку і базуватися на моральних основах [11].

Теоретичні засади дослідження вказують на важливість інтеграції педагогічної, психологічної та екологічної компонентів у процесі методичної роботи. Це дозволяє створити цілісну освітню модель, в якій дитина сприймає природу не лише як об'єкт спостереження, а як частину свого емоційного та морального досвіду.

Сучасна методика дошкільного виховання підкреслює доцільність використання інтерактивних, ігрових, сенсорних і дослідницьких методів у роботі з дітьми раннього віку [3]. Зокрема, О. Бондаренко зазначає, що виховання любові до природи має здійснюватися через практичну взаємодію дитини з об'єктами довкілля в умовах гри, праці, спостереження [4].

Ефективною є також інтеграція освітніх ліній (мовленнєвої, пізнавальної, художньо-естетичної, соціально-моральної), що дозволяє сформувати у дитини цілісне ставлення до довкілля [3].

Особливої уваги потребує організація розвивального екологічного середовища – куточків живої природи, міні-городів, природничих осередків, які сприяють формуванню у дітей умінь доглядати за рослинами, проявляти співчуття та відповідальність [23].

Головним елементом методичної діяльності є взаємодія з батьками. Як наголошує Н. Онищенко, ефективне екологічне виховання можливе лише за умов єдності дій педагогів і родин [30]. Методична служба ЗДО має забезпечити систему консультацій, спільних заходів, проєктів для батьків, які сприятимуть формуванню єдиного виховного простору «дитина – педагог – родина – природа».

Таким чином, вдосконалення методичної діяльності у ЗДО у напрямі формування етичної взаємодії дітей з природним довкіллям потребує системного підходу, що включає: глибокий аналіз ключових понять; використання сучасних педагогічних технологій; організацію розвивального середовища; забезпечення професійного розвитку педагогів; тісну співпрацю з родинами.

Це створює передумови для виховання морально відповідальної особистості, здатної змалку усвідомлювати цінність природи й необхідність її збереження.

Подальший аналіз наукових джерел засвідчує, що формування елементарних навичок етичної взаємодії з природою є важливою передумовою для розвитку в дитини таких особистісних якостей, як відповідальність, самостійність, емоційна чутливість, здатність до співпереживання. Як підкреслює Н. Левченко, саме в ранньому віці відбувається становлення основ морального ставлення до навколишнього середовища, яке згодом трансформується у свідоме прагнення зберігати й захищати природу [22].

Методична діяльність у цьому контексті має не лише навчальну, а й виховну та розвивальну функцію, оскільки забезпечує педагогів інструментами

формування у дітей раннього віку стійких позитивних уявлень про природу як цінність. Зміст методичної роботи повинен бути спрямований на інтеграцію екологічного, етичного та емоційного компонентів, що дозволяє реалізувати цілісний підхід до розвитку дитини.

Особливої уваги потребує врахування вікових особливостей дітей раннього віку під час планування освітнього процесу. Як зазначає О. Кононко, діти цього віку здатні сприймати природу через емоції, сенсорний досвід та практичну діяльність, тому методика формування етичної взаємодії має будуватися на ігрових, інтерактивних та дослідницьких методах [20].

Крім того, важливим методичним завданням є організація предметно-просторового середовища, яке стимулює дитину до пізнання природи через активну взаємодію: спостереження, догляд за рослинами й тваринами, трудову діяльність, елементарні досліди. Таке середовище виконує функцію «природного вихователя», сприяючи формуванню внутрішньої мотивації до дбайливого ставлення до живого [3].

Не менш значущою складовою методичної діяльності є системна робота з батьками, з метою формування єдиного виховного простору. Як зазначає Н. Онищенко, участь батьків у природоохоронній діяльності разом із дітьми істотно підвищує ефективність виховання морально-етичних якостей, а також формує стійку модель поведінки у побуті [4].

Отже, методична діяльність у ЗДО щодо формування етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям повинна: ґрунтуватися на сучасних психолого-педагогічних підходах; враховувати вікові особливості дітей; використовувати інтерактивні форми і методи освітньої діяльності; сприяти створенню розвивального природного середовища; забезпечувати співпрацю з родинами вихованців.

Ефективність методичної діяльності у закладі дошкільної освіти в межах проблеми дослідження зумовлює готовність вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним

довкіллям. Основне поняття нашого дослідження «готовність вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям» визначаємо як здатність чинних вихователів, що проявляється в наявності мотивації до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; знань щодо формування досліджуваних навичок; умінь та навичок реалізації цих засвоєних знань у практиці професійної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

Удосконалення означеної здатності є запорукою ефективного формування в дітей раннього віку означених навичок моральної поведінки, основ екологічної культури, моральної відповідальності та гуманного ставлення до світу природи.

1.2. Особливості вдосконалення методичної діяльності в ЗДО з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку

Підвищення фахової компетентності педагогів щодо екологічного виховання дітей полягає в актуалізації знань змісту освіти в освітній лінії «Дитина у природному довкіллі», розширенні їх знань з питань організації екологічного виховання дітей.

У Державному стандарті дошкільної освіти (2021) [35] природничо-екологічна компетентність визначається як здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

Окреслюється зміст емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля: дитина виявляє інтерес до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України, цікавиться об'єктами і явищами планети Земля і видимих об'єктів Космосу. Емоційно реагує на природне довкілля; демонструє повагу до різних форм життя; позитивно реагує на ситуації взаємодії з різними об'єктами природи. Виявляє інтерес і готовність до діяльності, що забезпечує пізнання природи і формування навичок доцільної поведінки [35].

Вказується на необхідність усвідомлювати зв'язки між рослинами і тваринами, їхні функції в природі; встановлювати залежність об'єктів природи від екологічних факторів; розуміти особливості та умови розвитку рослин (фази розвитку, екологічні фактори, поживність ґрунту, догляд), існування тварин (стадії розвитку, залежність від середовища існування, реакції на сезонні зміни; усвідомлювати поділ рослин і тварин на групи; знати, що є дикорослі і культурні рослини; дикі, свійські тварини; знати правила поведінки з ними; володіти знаннями про основні властивості неживих об'єктів природи; усвідомлювати значення назв-характеристик окремих властивостей об'єктів та фізичних явищ навколишнього світу; знати ознаки пори року та явищ природи тощо [35].

Констатується важливість формування таких умінь та навичок: дитина виявляє здатність спостерігати за природними об'єктами та явищами планети Земля та видимими об'єктами Космосу; спроможна класифікувати та групувати природні об'єкти рослинного й тваринного світу за характерними ознаками; здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні досліді з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо); здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ та стану погоди тощо [35].

В освітній програмі для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020) освітніми завданнями в межах розділу «Природний світ: дитина у світі природи» (третій рік життя дитини) визначаються такі: розвивати цілісне сприйняття природи у гармонійному поєднанні пізнавальних, етичних, естетичних, практичних мотивів взаємодії з нею; дати знання про доступні розумінню дітей явища та об'єкти природи, представників рослинного та тваринного світу: назву, найбільш характерні особливості, правила взаємодії; акцентувати увагу на накопиченні сенсорних та естетичних вражень від сприйняття природи та формуванні елементарних навичок етичної взаємодії з нею; збагачувати словник дітей назвами об'єктів а явищ оточуючої природи [12].

Н. Лисенко [23], на основі аналізу психолого-педагогічної літератури,

зазначає, що поняття «екологічна компетентність» розглядається як:

- «прояв екологічної культури в її «зоні відповідальності» («Зоною відповідальності» є та частина довкілля, в якій кожна конкретна людина здійснює власну діяльність і тому може реально впливати на її стан);
- здатність особистості до ситуативної діяльності в побуті та природному оточенні, коли здобуті екологічні знання, навички, досвід і цінності актуалізуються в уміння приймати рішення і виконувати адекватні дії, усвідомлюючи їхні наслідки для довкілля;
- здатність застосовувати екологічні знання й досвід у професійних і життєвих ситуаціях, керуючись пріоритетністю екологічних цінностей і непрагматичною мотивацією взаємодії з довкіллям на основі усвідомлення особистої причетності до екологічних проблем і відповідальності за екологічні наслідки власної професійної діяльності» [23].

Г. Беленька [1], О. Половіна [1] стверджують, що екологічна компетентність акумулює екологічні цінності, мотивацію до еколого доцільної праці, екологічну ерудицію і власний досвід активної позиції в різних ситуаціях для рішення відповідних завдань. Еколого-природнича компетентність дітей дошкільного віку визначають як складову їх життєвої компетентності, що являє конкретні знання про природу, схвальне емоційно-ціннісне відношення до її складових, усвідомленість правил природо використання, їх дотримання та включає: інтелектуальний (когнітивний), емоційно-ціннісний і діяльнісно-практичний компоненти [1].

У результаті теоретичного аналізу сутності та взаємозв'язку основних понять дослідження встановлено, що ефективне формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям є можливим лише за умови цілеспрямованої та науково обґрунтованої методичної діяльності в закладах дошкільної освіти. Уточнено сутність основних понять дослідження та зміст основоположної дефініції магістерського проєкту «готовність вихователів до

формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям».

Теоретичне обґрунтування ключових понять дослідження, характеристика змісту нормативних документів в галузі дошкільної освіти та досліджень , дотичних до проблеми дослідження, створює концептуальне підґрунтя для подальшого вивчення та практичного впровадження ефективних форм і методів формування етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям у контексті методичної діяльності закладу дошкільної освіти.

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО З
ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

2.1. Критерії, показники, рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям

Мета констатувального етапу дослідження дослідження: визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Критерії та показники сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям

Критерій	Показники
Мотиваційний	Усвідомлення значущості формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; позитивне ставлення до природи; бажання вдосконалювати власну особистісно-професійну компетентність
Когнітивний	Знання: вікових особливостей дітей третього року життя; змісту та особливостей формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям
Діяльнісний	Уміння, навички формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; створення розвивального природного середовища в умовах вікової групи дітей третього року життя

Рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям:

Високий рівень розвитку здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям:

- усвідомлюють значущість формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; мають яскраво виражене позитивне ставлення до природи; бажання вдосконалювати власну особистісно-професійну компетентність;

- мають ґрунтовні знання про: вікові особливості дітей третього року життя; зміст та особливості формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям;

- мають ґрунтовні уміння, навички з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; створення розвивального природного середовища в умовах вікової групи дітей третього року життя.

Середній рівень розвитку здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям:

- недостатньо усвідомлюють значущість формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; мають недостатньо виражене позитивне ставлення до природи; бажання вдосконалювати власну особистісно-професійну компетентність;

- мають недостатні, неповні, фрагментарні знання про: вікові особливості дітей третього року життя; зміст та особливості формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям;

- мають недостатні уміння, навички з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; створення

розвивального природного середовища в умовах вікової групи дітей третього року життя.

Низький рівень розвитку здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям:

- не усвідомлюють значущість формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; не демонструють позитивного ставлення до природи; бажання вдосконалювати власну особистісно-професійну компетентність;

- мають початкові знання про: вікові особливості дітей третього року життя; зміст та особливості формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям;

- мають елементарні уміння, навички з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям; створення розвивального природного середовища в умовах вікової групи дітей третього року життя.

Дослідження проводилось на базі закладів дошкільної освіти № 441 та № 200 м. Києва. У ньому взяли участь чотири вихователя групи дітей третього року життя ЗДО № 441 (експериментальна група) та чотири вихователя групи дітей третього року життя ЗДО № 200 (контрольна група).

У якості методів наукового педагогічного дослідження в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти було використано: метод анкетування вихователів та метод спостереження за освітньою діяльністю вихователів в умовах закладу дошкільної освіти.

Результати констатувального етапу експерименту представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Співвідношення рівнів розвитку здатності вихователів до формування
елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним
довкіллям (констатувальний етап експерименту)**

Групи вихователів	Рівні розвитку здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям		
	Високий	Середній	Низький
Експериментальна	12%	50%	38%
Контрольна	25%	37%	38%

Отже, аналіз результатів констатувального етапу експерименту підтвердив актуальність досліджуваної проблеми й зумовили необхідність ефективної експериментально-педагогічної діяльності, зміст та особливості якої відображено в змісті технологічного блоку.

Розроблено критерії, показники, схарактеризовано рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Констатовано, що високий рівень сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям виявлено в 12% вихователів; середній рівень досліджуваної здатності продемонстрували 50% вихователів; низький рівень означеної готовності констатовано в 38% чинних вихователів закладів дошкільної освіти.

Таким чином, підтверджено актуальність проблеми дослідження й визначено актуальність експериментального етапу дослідження.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ З УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДАТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИЧОК ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

3.1. Експериментально-педагогічна діяльність з удосконалення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям

Мета формувального етапу експериментально-педагогічної діяльності – розробка, обґрунтування, актуалізація методики ефективного вдосконалення методичної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти з удосконалення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

На цьому етапі розроблено та реалізовано цілісну систему методичних заходів, які впливали на удосконалення мотиваційного, когнітивного і діяльнісного компонентів досліджуваної здатності вихователів.

Структура формувального етапу експерименту представляла собою методичну діяльність, що включала три взаємопов'язані етапи:

1. Удосконалення теоретико-методичної готовності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям (поглиблення знань, актуалізація мотивів, цінностей).
2. Формування практичних умінь, навичок з формування елементарної етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.
3. Психолого-педагогічний методичний супровід та підтримка у впровадженні вихователями спеціально розробленої методики формування в дітей досліджуваних навичок в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Основууючись на вищезначених позиціях, було визначено такі *педагогічні умови* ефективного формування здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям суб'єкт-суб'єктна взаємодія всіх учасників експериментально-педагогічної діяльності; використання активних та інтерактивних форм та методів освітньої діяльності; створення, вдосконалення наповнення природничо-екологічних осередків в групах дітей третього року життя.

Ми впевнилися, що для забезпечення ефективного формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей з природним довкіллям необхідне системне вдосконалення методичної діяльності вихователів. Це дозволить не лише підвищити рівень їхньої особистісно-професійної компетентності, а й створити умови для формування в дітей раннього віку елементарних навичок етичної взаємодії з природою, ціннісного ставлення до природи, що є основою екологічної культури майбутнього покоління.

Тож на початку формувального етапу експерименту було визначено напрями вдосконалення методичної діяльності, які сприятимуть підвищенню рівня сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям:

- проведення тренінгів, семінарів-практикумів, майстер-класів, присвячених формуванню у вихователів досліджуваної готовності;
- організація демонстраційних занять та відкритих заходів з метою обміну досвідом між педагогами;
- індивідуальне консультування вихователів, які мають низький рівень сформованості досліджуваної готовності, з подальшим моніторингом їхнього професійного зростання;
- активне залучення педагогів до участі в екологічних ініціативах закладу дошкільної освіти у співпраці з батьками, громадськістю, природоохоронними організаціями тощо;

- формування в закладах дошкільної освіти екологічного середовища, яке включає куточки живої природи, міні-города тощо;
- психолого-педагогічний супровід створення вихователями авторських методичних матеріалів, зокрема сценаріїв різних видів діяльності дітей третього року життя, реалізація змісту яких спрямована на формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей з природою.

На формувальному етапі дослідження було розроблено й реалізовано методичні заходи, спрямовані на підвищення особистісно-професійної компетентності вихователів дітей третього року життя:

- методичний семінар-практикум «Етична взаємодія з природою: від теорії до практики»;
- тренінг «Моральні засади у взаємодії з дітьми раннього віку: виховуємо з любов'ю до природи»;
- інтерактивний семінар «Ігрові методи як засіб формування етичного ставлення до природи дітей раннього віку»;
- майстер-клас «Екопроекти в групі дітей третього року життя: створення міні-городів, куточків живої природи»;
- індивідуальні консультації та педагогічне наставництво.

Приклади змісту методичних заходів:

Методичний семінар-практикум «Етична взаємодія з природою: від теорії до практики». Протягом практикуму вихователі: опановували теоретичні засади формування основ природничо-екологічної та соціально-громадянської компетентностей дітей раннього та дошкільного віку; опрацьовували вікові особливості дітей третього року життя як основи формування їх елементарних навичок етичної взаємодії з природою; визначали педагогічні умови, що сприяють становленню досвіду етичних вчинків малюків.

Педагоги аналізували педагогічні ситуації, шукали ефективні способи реагування, впливу на поведінку дітей у природному середовищі.

Інтерактивний семінар «Ігрові методи як засіб формування етичного ставлення дітей до природного довкілля».

На семінарі педагоги знайомилися з: іграми, спрямованими на формування в дітей досліджуваних навичок етичної взаємодії з природою; способами впливу на становлення досвіду етичної поведінки малюків у різних видах діяльності.

Тренінг «Моральні засади взаємодії малят з природним довкіллям»

Під час тренінгу педагоги: виконували вправи з метою розвитку власної екологічної культури; моделювали педагогічні ситуації «допомога рослині», «не нашкодь комахам», «бережи гілочку» тощо; відпрацьовували навички створення умов для вправлення дітей здійсненні соціально схвалюваних вчинків у взаємодії з природним довкіллям.

Майстер-клас «Екопроекти в групах дітей раннього віку».

Протягом майстер-класу вихователі вдосконалювали уміння: створювати природничо-екологічні осередки в групах дітей раннього віку; створювати міні-теплиці, міні-города тощо; залучати дітей разом з вихователями до елементарних етичних практик догляду за рослинами («зелений патруль» тощо).

Педагоги отримали готові моделі екопроектів: «Маленький садівник», «Мій зелений друг», «Збережи листочок» тощо.

Окрім того, було створено разом з вихователями методичний кейс, який містив розробки різних видів діяльності для дітей третього року життя в межах досліджуваної проблеми; дидактичні наочні матеріали; картки для спостережень за діяльністю дітей в природному середовищі вікової групи, закладу дошкільної освіти; пам'ятки для батьків тощо. У групах дітей третього року життя створено природничі осередки, міні-теплиці тощо.

В процесі експериментальної дослідницької діяльності застосовувалось використання метафоричної гри, унікальність якої полягала в тому, що для вирішення проблем, зокрема професійній, педагогічній діяльності, в якості сюжету для проведення ділової гри береться метафора. Метафорою можуть служити казки, притчі, легенди, анекдоти, які за аналогією передають

проблематику стосунків головних героїв метафори і реальних проблем в професійній діяльності. Цей метод є носієм важливої інформації про внутрішній світ особистості та її взаємодію з навколишнім середовищем. Використання метафори дозволяє активізувати творчі здібності учасників, зняти блоки та стереотипи, які, можливо, вже сформувалися при невдалих спробах вирішити проблему в освітній практиці. В експериментальній діяльності ми переключали увагу учасників гри з бачення перешкод на бачення власних можливостей у вирішенні професійних проблем. Проведення метафоричної ділової гри зумовлювало особливу легкість в занятійних вправах, пробуджувало новий запас енергії в її учасників.

У діловій метафоричній грі тренер (вихователь-методист) виступав як модератор: він не давав нової інформації, рецептів і порад, а, організовуючи діяльність вихователів в певному форматі, спонукав їх самих вирішити свої професійні проблеми, відповідати на ті питання, на які до проведення ділової гри в них не було однозначної відповіді. Тренер в діловій грі виступав не як вчитель, а як організатор групового простору, модератор.

У діловій грі від модератора, коуча, вимагалось чітко формулювати інструкції, слідкувати за часом, стимулювати творчу активність учасників, грамотно проводити аналіз та узагальнення результатів гри.

Алгоритм метафоричної ділової гри.

- 1 – сформулюйте чітко проблему з реального професійного життя;
- 2 – визначте ключових суб'єктів дії для вирішення проблеми;
- 3 – виокремлюйте чинники мотивації, інтереси та бажання ключових суб'єктів проблеми, проаналізувавши взаємини між ними;
- 4 – підберіть за аналогією приклад з казки, притчі, анекдоту, історії, в якому головні герої були б пов'язані схожими взаєминами, мотивацією, інтересами або бажаннями;
- 5 – визначте кількість команд та їх назву, оберіть ролі, необхідні для організації гри та розподіліть їх між учасниками;

6 – сформулюйте завдання для кожної команди за аналогією з завданням-проблемою з реального життя.

7 – складіть заключну таблицю.

Важливим було те, щоб обидві команди отримали схожі питання, і щоб ці питання були сформульовані позитивно, оскільки в процесі проведення ділової гри важливо вивести учасників на варіанти рішень, а не на варіанти проблем.

Наводимо приклади метафоричних ділових ігор з вихователями закладу дошкільної освіти.

Тема 1. «Інноваційні педагогічні технології в освітньому процесі закладу дошкільної освіти: дві сторони застосування».

Мета: визначити позитивні сторони використання інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та окреслити умови за яких педагоги закладу використовуватимуть їх в щоденному освітньому просторі.

Матеріали: маркери, аркуші паперу А-5, ілюстрації до української народної казки «Царівна-жаба».

I. Формулювання проблеми з реальної професійної діяльності вихователів.

Модератор: «На сьогоднішній день в нашому закладі дошкільної освіти існує проблема застосування інноваційних педагогічних технологій в щоденному освітньому процесі».

II. Визначення ключових діяльнісних суб'єктів проблеми.

Модератор: «Як ви думаєте, чи дійсно це проблема педагогів нашого закладу? Що ви думаєте з цього приводу?»

III. Виокремлення чинників мотивації, інтересів та бажання ключових діяльнісних суб'єктів проблеми, проаналізувавши взаємини між ними.

Модератор: «Тема сьогоднішньої метафоричної ділової гри «Інноваційні педагогічні технології в освітньому процесі: дві сторони застосування». Ми вислухали різні думки та рекомендації. Що з цього допоможе, а що ні – покаже життя. А поки що пригадаймо чарівну народну українську казку «Царівна-жаба».

IV. Метафора за аналогією з використанням казки, де персонажі пов'язані схожою мотивацією, інтересами та бажаннями.

Модератор: «Стрілу Івана-царенка, яку він випустив у пошуках нареченої, спіймала жаба. Тож Іван-царенко засмучений. Як ви думаєте чому?»

Хочу зауважити, що подібна ситуація склалася й з обговорюваною проблемою: як Іван-царенко не може розгледіти в жабі прекрасну царівну, так і ви, педагоги, не вбачаєте у невідомому, можливо, навіть, чужому вам, а саме інноваційних педагогічних технологіях, всі їх найліпші сторони і якості.

V. Обирання ролей, які необхідні для організації гри, з огляду на дібрану метафору, розподіл їх між учасниками.

Модератор: «Отже, в цій казці - є Іван-царенко, який не бачить краси та привабливості своєї нареченої і лякається, що саме жаба, в повному значенні слова, стане його нареченою. І є жаба, яка приховує свою неперевершену красу, вміння під незвичним образом. Побудемо і ми в цій казці. І створимо дві команди чудовим способом. У кого слова пісні «Жили у бабусі....» згуртуйтесь біля першого столу. У кого – «Несе Галя воду....» - біля другого. Отже, у нас дві команди».

VI. Формулювання завдання для кожної команди.

I. Царівні-жаби - мають описати чим приваблюють, чим захоплюють, або що позитивне у використанні інноваційних педагогічних технологій в закладі дошкільної освіти.

II. Івани-царенки – за яких умов використовували інноваційні педагогічні технології в закладі дошкільної освіти.

Завдання 1: протягом 10 хвилин команди мають розробити якомога більше варіантів виконання свого завдання, приймаючи всі ідеї, навіть найдивніші і комічні.

Завдання 2: протягом 10 хвилин команди готують ся презентувати свої ідеї відображаючи їх на аркушах ватману.

Модератор: «Пропоную проаналізувати чи збігається бачення команд. Давайте резюмуємо:

- Які ідеї збігаються?
- Що нового додала команда Іванів-царенків до бачення царівен-жаб?
- З якими ідеями царівен-жаб Івани-царенки не погоджуються або взагалі не згодні?»

Модератор: «Ми з вами розглянули, точніше познайомилися під час семінару з деякими технологіями. Пригадайте їх. Пропоную вам означені критерії застосувати, приміряти до технологій з якими ви знайомі. Чи відповідають вони тому, що ви для себе визначили? Пропоную із ваших дописів біля кожної технології відібрати те, що відповідає саме їй».

Завдання 3: протягом 10 хвилин команди відбирають свої ідеї відображаючи їх на аркушах паперу.

Модератор: «Пропоную проаналізувати: Яку чи які технології не реально застосувати в умовах нашого закладу? Чому? Чому саме ця технологія знайшла б місце в роботі з дітьми нашого закладу?»

Модератор: «Отож, підведемо підсумок нашої роботи з вами. Адже це була не просто гра, як ви зрозуміли, але й наші реальні кроки щодо змін в освітньому процесу засобами інноваційних педагогічних технологій. Ви самі прийшли до висновку, що саме ця технологія має місце в освітньому процесі з дітьми нашого закладу дошкільної освіти. Тому маю надію, що ми почнемо змінюватися і оновлювати освітній простір, освітній процес»

Пропонуємо фрагменти змісту української народної казки «Царівна-жаба».

Один цар мав три сини. Як постарівся він, то сказав своїм синам: «Ви, хлопці, женіться. Беріть луки і стріляйте. Де чия стріла впаде, там буде його наречена». Почали вони стріляти. Старший стрілив – упала стріла в царський двір. Середущий стрілив – упала стріла у двір іншого царя. А третій стрілив – упала стріла в озеро. Пішов він до того озера, а там жаба. Просить хлопець у неї стрілу, а жаба каже: «Бери мене за жінку, то віддам стрілу, а так не віддам». Не хотілося

йому брати за жінку жабу, але мусив. Приходить він із жабою додому. Цар дає йому кімнату: «Живи, синку, з жабою, як така доля твоя». І живе він із жабою.

Покликав якось старий цар усіх трьох синів до себе і каже:

«Хочу бачити, котра моя невістка найкращий рушник вишиє. Котрий з вас принесе май красний рушник, той буде після мене царем.

Пішли вони і сказали за це діло жінкам. А найменший син приходить до своєї жаби і плаче. Вона питає: «Чого ти плачеш?». Відповідає «Тато дав таке завдання, що ти його не зробиш». І розказав їй про рушник. А вона каже: «Нічого. Ти лягай спати. На ранок усе буде готове». І жаба вишила дуже гарний рушник.

Тема 2. «Розвиток професійної компетентності педагогів в освітній взаємодії з батьками вихованців».

Мета: підвищити розвиток професійної компетентності педагогів в освітній взаємодії з батьками вихованців».

Матеріали: маркери, аркуші паперу А-5, ілюстрації до чарівної казки «Пані Метелиця»

І. Формулювання проблеми з реальної професійної діяльності.

Модератор: «Розвиток професійної компетентності педагогів у системі роботи з батьками є потребою часу.

Продуктивна компетентність - не лише вміння працювати, а насамперед, - здатність до створення власного продукту, прийняття певних рішень, несення відповідальності за них, готовність і потребу у творчості.

Професійна компетентність педагога - поняття динамічне, багатогранне й багатоаспектне, його зміст змінюється у відповідності із процесами, що відбуваються в суспільстві й освіті.

Робота з батьками – складна і важлива частина діяльності педагога, яка включає до себе підвищення рівня педагогічних знань, умінь та навичок батьків. Родина – це середовище , в якому дитина отримує задатки фізичного та духовного розвитку, перші знання про оточуюче та суспільство, елементарні навички та вміння в усіх видах діяльності.

В. Сухомлинський підкреслював, що завдання виховання і розвитку можуть бути успішно вирішені тільки в тому випадку, якщо дитячий садок буде підтримувати зв'язок з родиною і залучати її у свою роботу.

На сьогоднішній день в нашому закладі дошкільної освіти існує проблема дефіциту професійної компетентності в освітній взаємодії з батьками вихованців.

II. Визначення ключових діяльнісних суб'єктів проблеми.

Модератор: «Що ви думаєте з цього приводу? Чи дійсно ми маємо таку проблему?».

III. Виокремлення чинників мотивації, інтересів та бажання ключових діяльнісних суб'єктів проблеми, проаналізувавши взаємини між ними.

Модератор: «Тема сьогоднішньої метафоричної ділової гри «Розвиток професійної компетентності педагогів в освітній взаємодії з батьками вихованців». Ми вислухали різні думки. А поки що пригадаймо чарівну казку «Пані Метелиця».

IV. Метафора за аналогією з використанням казки, де персонажі пов'язані схожою мотивацією, інтересами та бажаннями.

Модератор: «Рідна дочка, назвемо її Варвара, хотіла тільки подарунків, не намагаючись щось робити. А нерідна дочка, назвемо її Марійка, працювала не дивлячись на труднощі. Як ви думаєте чому?»

«Хочу зауважити, що подібна ситуація склалася і в нас. Деякі педагоги працюють з батьками постійно, не зважаючи на різні обставини (наприклад: коронавірус не дає можливості спілкуватися з батьками; постійна занятість; віддавання всіх сил на роботу з дітьми тощо). А інші педагоги не приділяють достатньої уваги у роботі з батьками. А натомість деякі групи мають вдячність і підтримку батьків, а інші ні».

V. Обирання ролей, які необхідні для організації гри, з огляду на дібрану метафору, розподіл їх між учасниками.

Модератор: «Отже, в цій казці – є Варвара (вихователі), яка не хотіла працювати, а очікувала лише подарунки. І є пані Метелиця (батьки), які від нас

очікують допомоги. Побудемо і ми в цій казці. На столі лежать цукерки пригощайтесь. А тепер об'єднайтеся за назвою цукерки. Ось у нас і є дві команди».

VI. Формулювання завдання для кожної команди.

I. Варвара - що потрібно робити вихователю, щоб батьки були залучені до співпраці та задоволені цім?

II. Пані Метелиця – що очікують від вихователя батьки?

Завдання 1: протягом 10 хвилин команди мають розробити якомога більше варіантів виконання свого завдання, приймаючи всі ідеї, навіть найдивніші і комічні.

Завдання 2: протягом 5-10 хвилин команди готують ся презентувати свої ідеї відображаючи їх на аркушах ватману.

Модератор: «Пропоную проаналізувати чи збігається бачення команд. Давайте резюмуємо: які ідеї збігаються?

Модератор: «Отож, ми дійшли до висновку, що у процесі виховання дітей важливо залучити батьків, для того, щоб вони стали активними учасниками освітнього процесу. Для ефективної взаємодії з родинами необхідно проводити різноманітні заходи та залучати їх до сумісних дій».

Таким чином, в процесі експериментально-педагогічної діяльності на формувальному етапі педагогічного експерименту було визначено та упроваджено в освітній взаємодії з чинними вихователями закладів дошкільної освіти методику становлення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям, яка включала педагогічні умови, зміст форми, методи педагогічної діяльності.

Було розроблено та використано у взаємодії з вихователями семінари-практикуми, тренінги, майстер-класи, індивідуальні, мікрогрупові, групові консультації. Застосування спеціально розробленої методики дозволило результативно формувати досліджувану здатність вихователів, їх професійні

навички, підвищувати її особистісно-професійну компетентність, готовність до освітньої взаємодії з дітьми раннього віку.

Ефективність застосування вищезначеної методики доведено результатами контрольного етапу експерименту, які запропоновані в наступному контрольно-оцінному блоці.

КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ БЛОК

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Перевірка ефективності методики з удосконалення здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям

Протягом актуалізації контрольного етапу дослідницької діяльності, метою якого було контрольне визначення сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям було виконано співставлення показників, отриманих на констатувальному та контрольному етапах дослідницької діяльності за визначеними критеріями (мотиваційним, когнітивним, діяльнісним).

Результати, одержані в експериментальній (ЕГ) і контрольній (КГ) групах чинних педагогів закладів дошкільної освіти на констатувальному й контрольному етапах експерименту, представлено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Співвідношення рівнів сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям (констатувальний і контрольний етапи експерименту)

Групи	Констатувальний етап експерименту			Контрольний етап експерименту		
	Рівні сформованості здатності вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям					
	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
ЕГ	12 %	50 %	38 %	25 %	63%	12 %
КГ	25 %	37 %	38 %	25 %	37 %	38 %

Результати аналізу вищезначеної інформації в експериментальній і

контрольній групах чинних вихователів дають можливість констатувати, що високий рівень розвитку здатності до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям на контрольному етапі експерименту спостерігається в 25 % чинних вихователів експериментальної групи (12% на етапі констатувального експерименту) й у 25 % вихователів контрольної групи (25% на етапі констатувального експерименту), змін не зафіксовано; середній рівень констатовано в 63 % вихователюк експериментальної групи (50% на етапі констатувального експерименту) і 37 % вихователюк контрольної групи (37% на етапі констатувального експерименту), змін не спостерігається; низький – у 12 % вихователюк експериментальної групи (38% на етапі констатувального експерименту) і 38 % вихователюк контрольної групи (38% на етапі констатувального експерименту, змін не зафіксовано).

Отже, ефективність спеціально розробленої та впровадженої методики становлення, вдосконалення здатності чинних вихователів до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям була доведена результатами контрольного етапу педагогічного експерименту. Виявлено зростання відсотків вихователів експериментальної групи з високими та середніми показниками означеної готовності.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено теоретико-методичні засади методичної діяльності в закладах дошкільної освіти з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

2. Виявлено критерії, показники, схарактеризувати рівні розвитку готовності чинних вихователів закладів дошкільної освіти до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

3. Визначено й обґрунтовано методику ефективного становлення готовності чинних вихователів закладів дошкільної освіти до формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

4. Експериментально дослідити ефективність вдосконалення методичної діяльності в закладах дошкільної освіти з формування елементарних навичок етичної взаємодії дітей раннього віку з природним довкіллям.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.В. Дошкільнятам про світ природи: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. С.12-14.
2. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: монографія. Київ: Університет, 2011. 320 с.
3. Богуш А.М. Дитина і довкілля : методика ознайомлення з природою в дошкільному закладі. Київ : Слово, 2012. 232 с.
4. Бондаренко О.І. Методика організації екологічного виховання в ЗДО. Київ : Центр учб. літ., 2020. 168 с.
5. Варга Л.О. Екологічне виховання дітей раннього віку. Тернопіль : Мандрівець, 2021. 112 с.
6. Волинець К.І., Антонченко С.В. Формування сучасної екологічної особистості в умовах закладу дошкільної освіти. *Ціннісні засади реалізації ідей Нової української школи: тези науково-практичної конференції* (м. Біла Церква, 12 березня 2019 р.) / за ред. В. М. Шахрай, К. В. Плівачук. Біла Церква: КНЗ КОР «КОПОПК», 2019. С.152-157.
7. Васюкова Л.С. Моральне виховання дошкільників у природному середовищі. Київ : Освіта, 2019. 144 с.
8. Вовк Л.С. Методичний супровід професійного розвитку вихователів. Київ : Пед. думка, 2018. 120 с.
9. Гавриш Н.В. Секрети методичної кухні, або Як підготувати педагога-майстра. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 2. С. 15-23.
10. Гончаренко С.У. Педагогічна термінологія. Київ : Либідь, 1997. 384 с.
11. Грищенко І.М. Формування екологічної культури дошкільників. Харків : Основа, 2020. 96 с.
12. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. Наук. кер. проекту О.П.Турунцев; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертутіна [та

ін.]; наук. ред.: О.А.Половіна, І.В.Кондратець Мін. осв. і науки України, Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 428с.

13. Желізняк Н.І. Ігри з природним матеріалом у ранньому віці. Київ : Шкіл. світ, 2018. 80 с.

14. Жук О.В. Методика формування у дітей ціннісного ставлення до природи. Львів : Літера, 2016. 128 с.

15. Іванюк І.Д. Методичний супровід інноваційної діяльності педагогів ЗДО. Київ: Пед. думка, 2020. 148 с.

16. Калініченко О.В. Формування етичної поведінки у дошкільників. Київ : Слово, 2017. 136 с.

17. Карпюк Л.В. Навчання дітей раннього віку в природному середовищі. Львів : Піраміда, 2019. 102 с.

18. Коваль Н.С. Методика морального виховання дошкільників. Київ : Освіта, 2015. 168 с.

19. Коломінська І.О. Розвивальне середовище для дітей раннього віку. Київ : Освіта України, 2021. 88 с.

20. Кононко О.Л. Дитина в дошкільні роки : психологія розвитку. Київ : Слово, 2012. 272 с.

21. Кузьменко О.І. Формування екологічної свідомості у дошкільників. Суми : Ун-тська книга, 2018. 132 с.

22. Левченко Н.В. Педагогіка дошкільного віку. Київ: Академвидав, 2020. 248 с.

23. Лисенко Н.М. Методика ознайомлення з природою у ЗДО. Київ : Світич, 2016. 184 с.

24. Лохвицька Л.М. Організація предметно-просторового середовища в ЗДО. Київ : Шкіл. світ, 2019. 96 с.

25. Мейта І М. Методика виховання дітей раннього віку. Харків : Основа, 2017. 112 с.

26. Методичні рекомендації до програми «Дитина». Авт. кол.: Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О.А. Половіна, І.В. Кондратець; Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2025. 556 с.
27. Медведєва О.М. Професійна майстерність вихователя. Київ : Літера, 2022. 126 с.
28. Міщенко Т.О. Формування етичних уявлень у дітей дошкільного віку. Київ : Освіта, 2014. 140 с.
29. Ніколаєва С.Ф. Екологічне виховання в дошкільному закладі. Київ : Шкіл. світ, 2016. 160 с.
30. Онищенко Н.В. Співпраця з батьками у процесі екологічного виховання. Київ : Слово, 2020. 108 с.
31. Піроженко Т.О. Психолого-педагогічні основи розвитку особистості дитини. Київ : Либідь, 2001. 320 с.
32. Половіна О.А., Гаращенко Л.В. Формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку: здоров'язбережувальний підхід. *Молодий вчений*. 2018. № 8.1(60.1). С. 47-52.
33. Половина О.А, Савінова Н.В. Методичний тиждень, або Лайфхаки методичного супроводу педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 2018, № 12, с. 4-12.
34. Половіна О.А. Цільові прогулянки в природі: моральний аспект. *Палітра педагога*. 2017. № 6(104). С. 9-11.
35. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 28.01.2025).
36. Рейпольський О.Ю. Моральне виховання у дошкільному віці. Київ : Освіта України, 2018. 156 с.

37. Шинкар Т. Ю. Методична робота в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові аспекти. Наук. збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка». 2020. № 28. С. 252-257.

